

Vyprávění strýčka Kocmana - „O zmizení eibenthalských tisů“

Proč se naše vesnice jmenuje Eibenthal – Tisové údolí? Proto, že byla kdysi pojmenována podle stromů tisů, které zde rostly (německy eiben=tis, thal=údolí). Tisy kdysi rostly hlavně v těch skalnatých, zavřených roklích od mlýnů směrem dolů, ale taky tam, kde bydlím já, kolem potůčku, který se dodnes jmenuje Tisná a ve stráních na Kovárně naproti kostelu. Když sem přišli rakouští badatelé, kteří to zde jako první zkoumali a zjišťovali, co by se odsud dalo získat, tak mezi jiným zaznamenali, že zde kolem potoka roste velké množství tisů a olší.

V době, kdy sem Češi přišli, už byla u Dunaje malá rumunská vesnička Tisovice. Vesnici a údolí pak pojmenovali podle německého názvu a Maďaři, aby nezůstali pozadu, ji začali nazývat svým jazykem – Tisafa. Do češtiny už se to potom nepřekládalo, protože většina z našich předků mluvila velmi dobře německy a maďarsky, někteří taky srbsky a rumunsky.

Tis je strom, který roste velmi pomalu a žije velmi dlouho – až 750 let. Zpočátku vypadá jako keř a trochu se podobá jedli. Později bývá asi tak vysoký jako dub, maximálně 7-8 metrů. Jehličí, které je zespodu bílé, má zahnuté dovnitř. Je o něco širší než třeba jehličí jedlové či smrkové. Nerostou na něm šišky, ale semena - červené bobule podobné hlohu. Na strmých stráních a skalách zde tvořily malé lesíky.

A jak tisy zmizely? Svého času, na začátku 19. století, byly v Praze, Bratislavě, Vídni, Budapešti, Bělehradu a dalších významných evropských městech v módě promenádní hůlky, se kterými pánové chodili na vycházky a točili s nimi na prstech. Ty se dělaly ze zvláštního, tisového dřeva, protože je lehké, pevné, trvanlivé a pěkně vypadá. Kdysi se z něj po tisíce let dělaly především luky. Sem do Eibenthalu přišel bohatý maďarský podnikatel, najal několik místních obyvatel a řekl: „Vy mně nařezete jenom čisté kmeny bez suků, ostatní mě nezajímá. Přinesete mi je dolů k Dunaji a já vám za každý metrový kmen, který má alespoň 25-30 cm v průměru, zaplatím tolik, kolik nevyděláte za půl roku v ujbánských dolech.“

Chlapi se nedali dvakrát pobízet, pořezali kmeny, naložili je na koně a seběhli s nimi dolů. Kmeny se pak po Dunaji plavily dále do Budapešti a Vídne, kde se zpracovávaly. A tak jich postupně většinu zničili. Zbytek pořezali místní, kteří si z nich každoročně dělali vánoční stromečky. Kromě toho se taky na krchov dávaly tisové věnce. Dodnes se zde říká „udělám věnec z tisů“. Tis už zde neexistuje, ale rčení se uchovalo.

Většinu z toho mi povídal nějaký starý děda Tonda Troustil. Byl už hodně hluchý, takže jsme po sobě museli pořádně křičet. Koupili jsme mu vždycky s kamarádem za ušetřené peníze paklík tabáku a ten strejda nám potom vyprávěl celé odpoledne až do večera.

Dnes vím asi o 3 exemplářích tisů, ale to, kde jsou, si nechám pro sebe, aby je taky náhodou někdo nepořezal.

Tis červený (*Taxus baccata*)

Tis červený

... je velmi pomalu rostoucí stínomilná dvoudomá stálezelená jehličnatá dřevina z čeledi tisovitých. Jde o třetihorní pozůstatek, patřící do skupiny silně ohrožených druhů a patří mezi zákonem zvláště chráněné druhy. Má nádherné husté dřevo s širokým červenohnědým jádrem a úzkou světlejší bělí. Celá rostlina s výjimkou dužnatého nepravého míšku (epimatium), který se semenem požírají ptáci, je prudce jedovatá!

Tis je keřovitý nebo stromovitý vzrůstu, může dorůst výšky až 20 metrů. Roste velmi pomalu, ale i velmi staré stromy si zachovávají neobvyklou štíhlost. Jde o velice dlouhověký strom, jsou známy jedince staré přes tisíc let.

Kůra je červenohnědá a hladká. Asi 2 mm široké a 20-30 mm dlouhé špičaté a měkké jehlice mají leskle tmavozelenou svrchní stranu, spodní strana je světlejší a matná. Jsou dvouřadé, na stromě vytrvávají 5–8 let.

Nákres větve a plodu

zdroj: [Wikipedia.org](https://www.wikipedia.org)